

Gânduri pe marginea unei aniversări

Octavian Lazăr Cosma la 80 de ani

În lunga sau scurta trecere prin viață, ni se oferă șansa să întâlnim persoane care, într-un fel sau altul, ne marchează. Important este să conștientizăm, să apreciem efortul celor care se oferă să ne ghideze, cât va fi necesar, în mod dezinteresat și, de ce nu, să profităm de șansa pe care ne-o dă destinul în a cunoaște și a comunica cu personalități deosebite, în special, din domeniul nostru de activitate. Muzicologia basarabeană de după anii '90 iese treptat din tiparele metodologice ale sferei științifice ruse, completându-și direcțiile, obiectivele, metodele de cercetare cu noi aspecte (noi, evident, pentru muzicologii basarabeni din acei ani), lărgindu-și, totodată, domeniile investigațiilor, comunicarea și schimbul informațional în afara spațiului strict autohton, orientându-se spre Occident.

Pentru muzicologia basarabeană, Octavian Lazăr Cosma are un rol și o importanță aparte. Spun „muzicologie” și nu doar „etnomuzicologie”, chiar dacă personal am comunicat cu Domnia sa în sfera folclorului muzical, fiindcă și domeniul istoriei și teoriei muzicii, al interpretării instrumentale au fost marcate de acest muzician. Victor Ghilaș, Vasile Chiseliță, Raisa Bârliba ș.a., în prezent personalități de marcă ale culturii muzicale din Republica Moldova, au avut fericita ocazie să colaboreze cu profesorul O. L. Cosma, în calitate de doctoranzi, ca și autoarea acestor rânduri.

În anul 1994, în cadrul unui program de instruire postuniversitară la nivel de guverne România – Republica Moldova, fiind repartizată pentru a scrie teza de doctor la Universitatea de Muzică din București, am aflat în ultimul moment cine va fi coordonatorul științific al tezei. Cunoșteam deja unele dintre studiile muzicologului O. L. Cosma. Recunosc, doar unele, deoarece până în 1990 nu aveam acces la literatura română, chiar dacă existau câteva surse, și acelea doar în secția de literatură în limbi străine a Bibliotecii Naționale sau cu acces limitat în biblioteca Academiei de Științe. Cât n-ar fi de paradoxal, dar o mare parte din literatura de specialitate românească, mă refer la lucrările lui C. Brăiloiu, G.

Breazul, T. Alexandru, Gh. Sulișteanu, evident, O. L. Cosma și ale altora, le-am putut studia profund mai târziu, în perioada unui stagiu de jumătate de an în Secția Științifică a Institutului de Muzică, Teatru și Cinematografie „N.K. Cerkasov” din Leningrad / Sankt-Petersburg – Rusia, la biblioteca „Saltăcov-Șcedrin”, unde se găsea liber toată literatura muzicologică românească.

Cred că voi exprima opinia tuturor celor care au fost doctoranzii domnului profesor universitar, doctor, membru corespondent al Academiei Române, Octavian Lazăr Cosma, dacă voi descrie primele și ulterioarele impresii față de personalitatea muzicianului, ce a însemnat comunicarea cu Domnia sa pentru activitatea noastră ulterioară. Pe mine personal m-au marcat, m-au ajutat să mă afirm, să urmez cu încredere investigarea uneia dintre cele mai importante sfere ale culturii, nu doar naționale, ci și universale – folclorul muzical. Chiar din prima clipă maestrul s-a impus prin personalitatea sa, prin imaginea unei persoane calme, cu demnitate și noblețe, convingându-ne că este un profesionist. Fără multe discuții, s-a pronunțat explicit asupra temei și planului de cercetare, asupra materiei muzicale în baza căreia se va realiza studiul. Ca un începător în activitatea de cercetare, îmi doream

să cuprind necuprinsul, adică să scriu despre tot repertoriul muzical nupțial! Domnul profesor, cu o delicatețe de invidiat, m-a temperat, propunându-mi să mă limitez doar la cântecul miresei din zona Basarabiei. Chiar dacă inițial eram un pic sceptică asupra volumului de lucru, mai târziu am înțeles că și această temă de cercetare este destul de vastă și vor mai rămâne multe aspecte de elucidat în afara tezei.

Pe toată perioada de scriere a lucrării, domnul profesor Octavian Lazăr Cosma a avut o atitudine corectă, uneori destul de dură, critică asupra modului de abordare a unor aspecte ale cercetării. Dar această atitudine a avut un impact pozitiv, mobilizator așa spune, deoarece de fiecare dată mă străduiam să-i prezint Domniei sale un text cu un conținut de real interes, sper că și de valoare, care să fie expus într-o limbă română literară corectă și, evident, care ar suscita mai puține observații. În ziua susținerii tezei am descoperit în persoana domnului profesor O. L. Cosma o altă latură a personalității sale, cea de om grijuliu, implicat total în proces, de parcă își prezenta propria lucrare, fapt ce mi-a ajutat să trec bariera emoțiilor și să simt susținerea celorlalți specialiști în domeniu.

O contribuție importantă a avut-o maestrul și la realizarea altor teze, valoroase pentru muzicologia basarabeiană, și nu numai, printre care îi numim pe Victor Ghilaș, *Structura și tendințele de evoluție a ansamblurilor de muzică populară din Moldova*; Vasile Chiseliță, *Muzica instrumentală din nordul Bucovinei – repertoriul de fluier*; Raisa Bârliba, *S. Prokofiev. Creația pentru pian*. Titlurile vorbesc de la sine: o tematică vastă, domenii diferite – organologie, folclor muzical, istoria muzicii, inclusiv interpretare instrumentală.

Încă un aspect al relației distinsului profesor, președinte al Uniunii Compozitorilor din Româ-

nia, O. L. Cosma cu muzicologia din Basarabia îl constituie prezența Domniei sale, în calitate de președinte al comisiei de susținere a examenelor de licență la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău. Relevăm mai întâi că impactul asupra absolvenților a fost copleșitor. Pe de o parte, dorința studenților de la muzicologie de a-l impresiona pe domnul profesor cu cercetarea realizată, de a fi apreciat cu o notă înaltă, pe de alta, un efort suplimentar al acestora în modul de expunere verbală, în special pentru vorbitorii de limbă rusă. Și în cazul dat se producea, de fapt, o interferență productivă și benefică între gândirea muzicologică stabilită de câteva decenii în perioada sovietică și modul de tratare metodologic, științific al unei teme din domeniul creației muzicale în muzicologia românească.

Pentru a întregi imaginea profesorului și cercetătorului Octavian Lazăr Cosma, ne vom referi și la studiile sale muzicologice. Ele reprezintă o contribuție importantă în formarea muzicienilor de peste Prut, fiind utilizate în procesul de instruire universitară și postuniversitară. *Hronicul muzicii românești* a devenit o sursă valoroasă în predarea diferitor cursuri, precum *Istoria muzicii naționale*, *Folclor muzical*, *Istoria artei interpretative la instrumente populare* etc. Alte lucrări, *Opera românească* (2 volume) *Oedipul enescian*, de asemenea, sunt prezente ca sursă didactică atât în pregătirea muzicologilor, cât și a interpreților-vocaliști.

Cu respect, admirație și recunoștință îi dorim profesorului, muzicianului, maestrului Octavian Lazăr Cosma realizări frumoase pe tărâmul artei muzicale, forțe și sănătate de a-și împărtăși experiența plurivalentă cu discipolii și cu toți cei interesați de cultura muzicală!

Svetlana BADRAJAN